

Sygn. akt II Ca 1021/14

POSTANOWIENIE

Dnia 4 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Teresa Kołbuc**

Sędziowie: **SSO Monika Kośka**

SSO Beata Piwko (spr.)

Protokolant: st. prot. sąd. Iwona Cierpikowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 listopada 2014 r.

sprawy z wniosku S. M.

z udziałem M. K. i A. P.

o stwierdzenie nabycia spadku po S. G.

na skutek apelacji uczestniczki A. P. od postanowienia Sądu Rejonowego

w Sandomierzu z dnia 18 czerwca 2014 r., sygn. akt VI Ns 176/14

postanawia: uchylić zaskarżone postanowienie w części dotyczącej dziedziczenia wchodzącego w skład spadku gospodarstwa rolnego i sprawę w tym zakresie przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Sandomierzu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego; oddalić apelację w pozostałej części.

II Ca 1021/14 Uzasadnienie

Sąd Rejonowy w Sandomierzu postanowieniem z 18 czerwca 2014r. stwierdził, że spadek po S. G. zmarłej 10grudnia 1978r. w M., ostatnio stale zamieszkałej w S. na podstawie ustawy nabyli: mąż A. G. oraz dzieci S. M., B. G. i Z. G. w udziałach po 1/4 części wraz z wchodzącym w skład spadku gospodarstwem rolnym.

Sąd Rejonowy ustalił, że wskazani spadkobiercy ustawowi mają kwalifikacje do dziedziczenia gospodarstwa rolnego na podstawie art.1059pkt 1 k.c. albowiem bezpośrednio przed otwarciem spadku pracowali w spadkowym gospodarstwie. Okoliczność ta w ocenie Sądu Rejonowego wynika z zeznań wnioskodawcy i uczestników.

Apelację od ww. postanowienia wywiodła A. P., która zaskarżyła orzeczenie Sądu Rejonowego w całości i zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, a to art.206§2k.p.c., art.299k.p.c. oraz przepisów prawa materialnego , art.1059k.c., a co za tym nierozpoznanie istoty sprawy.

Skarżąca wnosiła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja jest zasadna.

Zasadny jest zarzut naruszenia art.299k.p.c. Ustalenia dotyczące kwalifikacji spadkobierców do dziedziczenia gospodarstwa rolnego Sąd Rejonowy oparł na dowodzie z przesłuchania stron (uczestników postępowania). Tymczasem jak wynika z postanowienia tego sądu, k.20, sąd dopuścił dowód tylko z przesłuchania wnioskodawczynie. Dowód z przesłuchania stron jest dowodem fakultatywnym, subsydiarnym i symetrycznym. Według art. 299 k.p.c. sąd przeprowadza dowód z przesłuchania stron wtedy, gdy po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. W razie dopuszczenia dowodu z przesłuchania stron, sąd powinien - co do zasady - przesłuchać obie strony (wszystkich uczestników). Wynika to jednoznacznie z treści art. 302 § 1 k.p.c., zgodnie z którym gdy z przyczyn natury faktycznej lub prawnej przesłuchać można co do okoliczności spornych jedną tylko stronę, sąd oceni, czy mimo to należy przesłuchać tę stronę, czy też dowód ten pominąć w zupełności; sąd postąpi tak samo, gdy druga strona lub niektórzy ze współuczestników procesowych nie stawili się na przesłuchanie stron lub odmówili zeznań. Przytoczony przepis (art. 302 § 1 k.p.c.) zezwala na przesłuchanie jednej tylko strony, ale jego treść i usytuowanie systemowe wskazują, że wprowadza on wyjątek od zasady i zezwala na odstępstwo od niej wyłącznie ze względu na szczególne okoliczności.

Co prawda z zapisu przebiegu rozprawy z18.06.2014r. wynika, że sąd wysłuchał także uczestniczki wskazując, że czyni to w trybie art.304k.p.c., jednakże nie jest to wystarczające do przyjęcia, że dowód z ich przesłuchania został przez sąd przeprowadzony. Zgodnie z art. 236k.p.c. w postanowieniu o przeprowadzeniu dowodu sąd oznaczy fakty podlegające stwierdzeniu, środek dowodowy. Postanowienie dowodowe umożliwia bowiem określenie wobec stron zakresu poddanych w sprawie wyjaśnieniu faktów i środków, które będą wzięte pod uwagę. Z kolei zapewnienie stronom możliwości przedstawienia stanowiska odnośnie każdego z przeprowadzonych dowodów, jest nieodzownie konieczne dla wyrobienia sobie przez sąd, przekonania, że określone istotne fakty zostają stwierdzone w sposób wiarygodny.

W świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego dokonanie przez sąd ustaleń faktycznych na podstawie dowodów, które nie zostały w formalny sposób dopuszczone i przeprowadzone na rozprawie, narusza ogólne reguły postępowania w zakresie bezpośredniości, jawności, równości stron i kontradiktoryjności. Podstawą ustaleń faktycznych mogą być tylko dowody prawidłowo przeprowadzone (wyrok SN z dnia 20 października 2010 r., sygn. akt II CSK 323/09, Lex 602680; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2001 r., I PKN 571/00, OSNP 2003, nr 14, poz. 33; wyrok SN z dnia 19 listopada 2008 r., sygn. akt III CSK 67/08; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2006 r., III CSK 128/05, OSNC 2006, nr 11, poz. 191).

Co do zarzutu naruszenia przepisu art.206§2k.p.c. to skarżąca nie wykazała jego zasadności. Jak wynika z doręczonego skarżącej wezwania (k.18) otrzymała ona pouczenie, o treści jak na k.14. Jednakże naruszenie przepisu dotyczącego przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron (uczestników) rzutuje na ocenę podniesionego przez skarżącą zarzutu naruszenia prawa materialnego, art.1059k.c..

Zgodnie z przepisem art.670§ 2k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym w dacie otwarcia spadku) sąd bada z urzędu, czy w skład spadku wchodzi gospodarstwo rolne oraz którzy spośród spadkobierców powołanych do spadku odpowiadają warunkom przewidzianym do dziedziczenia gospodarstwa rolnego. Oznacza to, że wobec braku wniosków dowodowych ze strony uczestników sąd był zobligowany do przeprowadzenia w sposób prawidłowy dowodu z przesłuchania wnioskodawczynie i uczestników, celem ustalenia kto spośród spadkobierców posiada kwalifikacje do dziedziczenia gospodarstwa spadkowego. Mając na uwadze powyższe, skoro zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, zaskarżone postanowienie w części orzekającej o dziedziczeniu gospodarstwa rolnego podlegało uchyleniu na podstawie art.386§4k.p.c. w zw. z art.13§2k.p.c.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy w tym zakresie Sąd rozpozna wnioski dowodowe zgłoszone w apelacji, a także w sposób prawidłowy przeprowadzi dowód z przesłuchania uczestników i dopiero w oparciu o prawidłowo przeprowadzone postępowanie dowodowe wyda rozstrzygnięcie. Sąd Rejonowy będzie miał także na uwadze treść art.1060k.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie otwarcia spadku.

W pozostałej części apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385k.p.c. w zw. z art.13§2k.p.c. Skarżąca zaskarżyła apelacją całe postanowienie Sądu Rejonowego. Nie podniosła jednak zarzutów co do orzeczenia rozstrzygającego o dziedziczeniu spadku co do ogółu. W ocenie Sądu Okręgowego orzeczenie w tej części jest prawidłowe, a ustalenia faktyczne w tym zakresie, jak i ocenę prawną , dokonaną przez Sąd Rejonowy Sąd Okręgowy w całości podziela.

SSO B.Piwko SSO T.Kołbuc SSO M.Kośka